

ADRESS:

OKLAR

**Om livssituationen för barn och unga med
migrationserfarenhet som lever i osäkra
boendesituationer. Malmö 2020**

Innehållsförteckning

Förord	2
I skuggan av en pandemi	
1. Nulägeslabb 2020	3
<i>Utmaning/syfte och mål</i>	3
<i>Osäkert boende och strukturell hemlöshet</i>	5
2. Invånarperspektivet	8
<i>Skolans centrala betydelse</i>	8
<i>Sociala nätverk och fritid</i>	9
<i>Omsorgsgivande</i>	11
<i>Kontakt med socialtjänsten</i>	13
<i>Sammanfattande analys invånarperspektivet</i>	14
3. Aktörsperspektivet	17
<i>Intervjuer med representanter från Malmö stad och civilsamhället</i>	17
<i>Två uppdrag och separata logiker</i>	18
<i>Oklara kommunikationsvägar och bristande samverkan</i>	18
<i>Företrädare och kulturella tolkar</i>	19
<i>Barnperspektivet som försvann</i>	20
<i>Sammanfattande analys aktörsperspektivet</i>	20
Avslutning:	21
Myten om det stationära barnet – behov av åtgärder för barnens skull	
Bilaga:	
Barn, unga och föräldrar berättar	

Förord: I skuggan av en pandemi

Förnyelselabbet på SVID initierade under våren 2020 ett nulägeslabb i syfte att utforska livssituationen för barn och unga med migrationserfarenhet som lever i osäkra boendesituationer. Det är ett tema som gång på gång har synliggjorts för oss under tidigare labb, som bland de vi har träffat framför allt har yttrat sig genom en ohållbar trångboddhet och att familjer har flyttats runt mellan kommuner under asyl- och etableringsprocessen utan möjlighet att påverka vare sig antalet flyttar eller placeringsort. Med detta labb ville vi fördjupa förståelsen för hur en osäker boendesituation påverkar barnens vardagliga liv.

Nulägeslabbet genomfördes i Malmö. Några månader in på året hade scenariot förändrats och Sverige drabbades av pandemins första våg. Ingen kunde då ana hur lång och vittgående denna kris skulle komma att bli. Vårt arbete anpassades efter förutsättningarna.

Den bild som framkom var oroväckande. På boenden hade man inte skyddat riskgrupper eller delat upp tillträdet till gemensamma matutrymmen. Tillståndslösa unga fortsatte att driva mellan boenden. Barn i skolåldern fick enorma problem. Särskilt gymnasieungdomar som skulle klara distansundervisning med bristande pedagogiskt stöd och tekniska hjälpmedel fick det svårt.

I ett enda avseende har barnen i studien påverkats mindre än andra barn. *Förändringen* i möjligheter till fritidsaktiviteter och rörelseutrymme var mindre än för andra barn. Deras tillvaro var begränsad redan innan pandemin.

Rapporten som följer behandlar inte pandemins effekter specifikt, men utgör en källa till kunskap om barnens situation och det utgångsläge de befann sig i under inledningen av pandemiperioden. Det finns fog att tro att om bostadssituationen varit tryggare och säkrare så hade målgruppen varit mindre drabbad såväl under pandemin som i en mer normal situation.

”Jag är alltid orolig tills vi får ett förstahandskontrakt och tills mamma och pappa hittar ett jobb. Till den dagen måste jag vara orolig.”

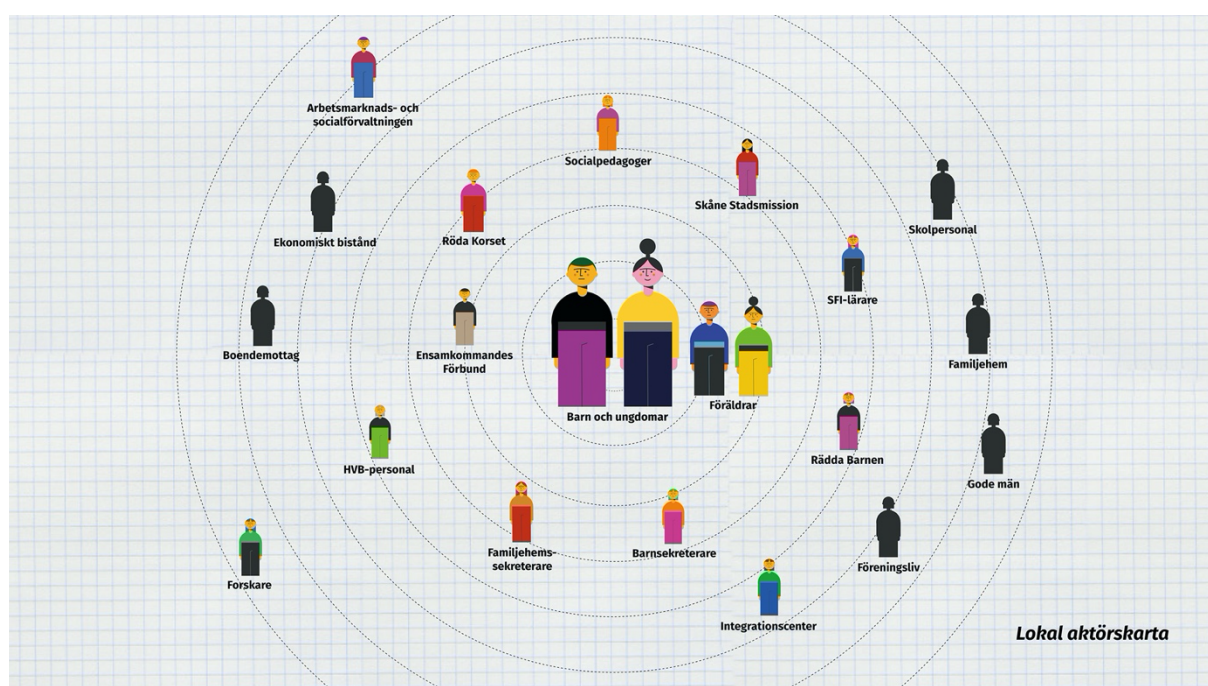
”Det var mitt första gymnasieår. Jag fick två F-varningar i skolan men bostad var viktigare än allt. Hur skulle jag kunna fokusera på skoluppgifter när vi kanske skulle bo på gatan om två veckor?”

”Vi har haft 14 boenden sen vi kom till Malmö. De första åren flyttade vi mellan svartkontrakt, vi var papperslösa. Jag var rädd hela tiden.”

1. Nulägeslabb 2020

Labbet genomfördes i Malmö och gjordes tillsammans med en arbetsgrupp bestående av deltagare från Malmö stad, Röda Korset Malmö, Rädda Barnen, Sensus studieförbund och Skåne Stadsmission. Ensamkommandes Förbund och Hyllie Park folkhögskola var också viktiga parter som hjälpte oss i insiktsarbetet och med att komma i kontakt med målgruppen.

Vi intervjuade totalt 13 barn, ungdomar och unga vuxna mellan 5–25 år och ett motsvarande antal föräldrar. Bland barnen och ungdomarna var fem ensamkommande. Vi pratade även med aktörer från samhället som möter målgruppen, bland annat civilsamhällesorganisationer, socialtjänst och akademien.

I Förnyelselabbets arbete ställs barnets upplevelse i centrum. I våra möten med det enskilda barnet så är vår strävan att följa deras berättelse där barnet befinner sig. En viktig del av mötet är gestaltande metoder där barnet får hjälp att uttrycka sina upplevelser på kreativa sätt. Detta överbryggar hierarkier i språk mellan barn och vuxna så att barnet kan gestalta sina erfarenheter på ett sätt som ger dem möjligheter att tydliggöra sina erfarenheter.

Grundtanken bakom detta förhållningssätt är att barnet är expert på sin egen situation och både kan se problem och lösningar som vuxna annars inte är medvetna om. Utifrån barnens berättelser skapar vi ett underlag som vi sedan presenterar för aktörer som arbetar kring barnet där vi gemensamt, barnen och de vuxna tillsammans, kan hitta lösningar som kan hjälpa barnet där det befinner sig.

Utmaning/syfte och mål

Förnysselabbes utgångspunkt var att vi inte kunde isolera barnens boendesituation från övriga delar av deras liv. Vi ville också förstå vilka förbättringar barnen önskade oavsett om det handlade om bostaden eller någonting annat.

Förnysselabbet mötte under sitt arbete i Malmö ett antal barn och unga – och i vissa fall vårdnadshavare - som saknade ett fast boende i Sverige. Dessa barns situation hade vissa gemensamma faktorer, men skillnaderna mellan barnen var dock stora. Vi har valt att i denna rapport presentera deras situation i tre olika kategorier av barn och unga och deras upplevelser av att leva med en osäker boendesituation i Malmö. De tre kategorierna är: Barn som anlände med minst en förälder, ensamkommande som fått familjeåterförening och tillståndslösa barn och unga.

1. Barn som anlände med minst en av sina föräldrar

I denna kategori inkluderas de berättelser där barnen anlant till Sverige med minst en av sina föräldrar. I denna kategori finns även de som återförenades med den ena av sina föräldrar i Sverige. Barnen i denna grupp var ofta yngre, den yngsta i förskoleåldern, och hade oftast upplevt asylprocessen tillsammans med sina föräldrar. De hade ofta befunnit sig på flera boenden - inklusive anläggningsboenden – och hade ofta flera flyttar bakom sig. De allra flesta hade upplevt flera skolbyten. De barn (och vårdnadshavare) som tillhörde denna grupp befann sig i flera olika former av boenden då Förnysselabbet träffade dem: Bostad som Malmö stad ordnat, kortvariga kontrakt som de ordnat själva, inneboende och i ett fall i ett förstahandskontrakt efter flera år i osäkert boende.

2. Ensamkommande som fått familjeåterförening

Denna grupp har Förnysselabbet stor erfarenhet att möta. I Malmö träffade vi endast en ung person i denna situation, men hans upplevelser har mycket stora likheter med andra barn och unga i liknande situationer i andra delar i Sverige. Denna grupp beskriver ofta en relativt stabil tillvaro i Sverige innan familjen anländer, men där frånvaron av familjen påverkat vardagen på många vis. De har bott på HVB-hem, familjehem eller i träningslägenhet, haft en god man, varit ambitiösa i skolan och haft en fritid med aktiviteter och vänner. De har därför varit oförberedda på de förändringar, inte minst i boendesituation, som uppstår då familjen anländer vilket ofta innebär att de då hamnar i en osäker boendesituation. Personen vi träffade i Malmö hade lyckats ordna ett boende på egen hand men hade tidigare erfarenheter av olika typer av boenden som ordnats via socialtjänsten.

3. Tillståndslösa barn och unga

Denna grupp saknar rätt att uppehålla sig i Sverige och kan antingen befinna sig i Sverige tillsammans med sina föräldrar eller kommit till Sverige som ensamkommande. I den senare gruppen har vi mött personer som avvikit från sitt boende självmant, blivit arton år eller blivit ålderssuppskrivna. Personer i denna grupp beskrev en kaotisk boendesituation som innefattade att sova utomhus, att sova hos vänner, att bo på boenden som tillhandahölls av civilsamhället, att bo inneboende eller

hyra ett boende svart. Ett genomgående drag var att samtliga boenden var av mycket kortvarig karaktär. Denna grups erfarenhet är så annorlunda att de redovisas separat.

”Jag vill åka tillbaka till Afghanistan om det blir fred. Men det går inte nu. Jag behöver en chans för att mitt liv ska börja. Jag är lite trött och ledsen.”

Osäkert boende och strukturell hemlöshet

Förnyelselabbet använder begreppet **osäkert boende** för att signalera att hemlöshet – oavsett definition – är ett allt för snävt begrepp för att fånga in de utmaningar målgruppen möter. Med osäkert boende menar vi att en individ eller familj har ett boende som är kortsiktigt och osäkert. Denna definition innehåller boenden ordnade av socialtjänsten, svartkontrakt, korta andrahandskontrakt, att vara inneboende hos vänner eller släktingar eller att bo i uppenbart olämpliga boenden. De flesta barn och vårdnadshavare vi mötte hade erfarenhet av flera olika former av osäkert boende och de konstanta flyttarna uppfattades ofta som ett större problem än boendet i sig. Det rör sig om en situation där man inte kan ha sina tillhörigheter på en bestämd plats och har svårt att knyta några stadigvarande sociala relationer.

”Hur skulle jag hitta bostad? Jag gick på stan i Rosengård, jag frågade alla som jag hörde talade dari om de visste någonstans där vi kunde bo.”

Problemet med nuvarande kunskap och statistik kring hemlösa barn är att det bygger på att socialtjänsten känner till deras problematik och att de inte har möjlighet att lösa sin situation själv ens på kort sikt. Detta leder till en systematisk underskattning av antalet personer som i alla praktiska avseenden är hemlösa. Storleken på underskattningen är beroende på hur personerna i målgruppen rör sig mellan olika former av boenden. Enligt praktiker och forskare Förnyelselabbet pratat med finns det skäl att anta att skillnaden mellan de som är hemlösa i praktiken och de som är hemlösa i statistiken är betydande. Ett av Förnyelselabbets mål i Malmö var att möta människor som inte befann sig i ett långsiktigt ordnat boende för att förstå hur dessa familjers situation såg ut och hur det påverkade barnen.

Denna kartläggning visar att personer som saknar de ekonomiska förutsättningarna för att skaffa ett boende på den ordinarie bostadsmarknaden kan bli kvar i en situation av praktisk hemlöshet under lång tid. Vi mötte familjer som befunnit sig i en blandning av akutboenden, korta andrahandskontrakt, svartkontrakt och en ambulerande tillvaro hos vänner, släkt och bekanta under många år. De boenden som inte tillhandahålls av socialtjänsten – och i stor utsträckning även de som tillhandahålls av socialtjänsten – präglas ofta av stor trångboddhet och osäkra kontrakt där de kan tvingas flytta med kort varsel. Det förekommer restriktioner som att de inte får vistas i bostaden dagtid eller måste vara tysta så att ingen får veta att det

bor en familj där. I vissa fall har man också krav på att utföra hushållsarbete eller liknande vid sidan av hyran.

Den långa tiden i praktisk hemlöshet innebär enligt forskning en ackumulativ negativ effekt på barnen vilket har långsiktiga konsekvenser för barnen och deras vuxenliv. Detta är en av anledningarna till att artikel 27 i barnkonventionen garanterar barnet rätt till en skälig levnadsstandard. Man understryker att detta främst är vårdnadshavarnas ansvar, men att konventionsstaterna har en speciell skyldighet i de fall vårdnadshavarna av något skäl inte kan erbjuda detta. Denna skyldighet gäller i synnerhet att garantera alla barn en skälig levnadsnivå vad gäller mat, kläder och bostad. FN:s barnrättskommitté har understrukit att vad som är en skälig levnadsnivå skiljer sig åt mellan länderna, men att den inte ska skilja sig på ett sådant vis att de negativt påverkar barnen relativt andra barn i konventionsstaten. Det är uppenbart att den svåra bostadssituationen i Malmö, och i Sveriges storstäder generellt, innebär stora utmaningar vad gäller förverkligandet av artikel 27.

Boenden är centralt... och inte.

Av de Förnyelselabbet mötte ur målgruppen bodde samtliga i stor trångboddhet, ur ett svenskt perspektiv, med minst två personer per rum (exkl. kök och badrum) och i extremfall hade de erfarenhet av att bo upp till åtta personer i ett rum utan kök.¹ Detta hindrade inte att de barn och unga Förnyelselabbet mötte var nöjda och ofta stolta över sitt boende. Då de berättade om sina tidigare boenden var det framför allt att bo isolerat i områden med delat kök och/eller hygienutrymmen som upplevts som problematiskt ur ett boendeperspektiv. Här beskrev man områdena som otrygga, konfliktfyllda och i avsaknad av aktiviteter i närområdet.

”Jag säger till pappa när jag är trött och vill gå och lägga mig. Då får alla gå ut ur vardagsrummet.”

Problemet med ett osäkert boende, framför allt för de yngre barnen, var i stället de många flyttarna. Varje ny flytt innebar att de rycktes upp ur en känd miljö och tvingades byta skola och bryta med vänner. Dessa erfarenheter innebar att barn så unga som sex år börjat betrakta livet som en rad av återkommande uppbrott vilket minskade motivationen att skaffa sig vänner eller saker som ändå måste kasseras nästa gång familjen flyttade. En åttaårig flicka beskrev att hon inte ville ha vänner utanför syskonskaran då ”de ändå bara försvinner” och en elvaårig flicka berättade om att hon struntade i om hon behövde flytta igen så länge som hon inte behövde byta skola då ”det är svårt att få nya vänner”. Ett sexårigt barn förstod inte poängen med att familjen skaffade nya möbler; ”vi ändå måste kasta dem då vi flyttar”. Detta innebar att barnen påverkades djupt av otryggheten av att ha tvingats flytta flera gånger.

¹ Detta innebar att barnen var trångbodda enligt norm 1 som skapades 1945 för att mäta trångboddhet. 1845 var 30 procent av befolkningen trångbodd men 1975 var det endast en procent. Norm 1 slutades därför redovisas utifrån ett antagande om att i praktiken inga personer i Sverige bodde så trångt.

De äldre barnen, framför allt ensamkommande med familjeåterförening, tenderar dock att påverkas mer direkt av den otrygga boendesituationen då de ofta är – helt eller delvis – ansvariga för kontakten med socialtjänsten eller för att skaffa ett boende åt familjen. Tanken på att hitta ett boende som skulle innebära en tids trygghet för familjen upptog mycket av deras vakna tid. Den stress som denna grupp upplevde innebar att de misslyckades i skolan, förlorade kontakten med vänner och var tvungna att ge upp sina fritidsaktiviteter och framtidsdrömmar. De upplevde sin tillvaro som kaotisk och att de saknade stöd både av familjen och samhället för att lösa situationen.

I resten av rapporten kommer vi att fokusera på de problem barn och unga upplevde i sina liv som en följd av sin osäkra boendesituation, men frikopplat från det faktiska boendet som en specifik plats.

Resultatdelen är uppdelad i två kapitel: det första kapitlet utgår från invånarperspektivet, där barn, ungdomar och vårdnadshavare kommer till tals. I det andra kapitlet lyfts aktörsperspektivet fram med framför allt socialtjänsten och civilsamhällets röster.

2. Invånarperspektivet

Skolans centrala betydelse

Många av barnen beskrev skolan som en mycket viktig plats för dem. Det var en plats där de fick en utbildning, hade vänner och fick stöd av vuxna utanför familjen. För många av barnen var skolan en viktigare plats än bostaden och flera var redo att resa långt för att kunna gå kvar i sin skola. De flesta barnen var mycket ambitiösa vad gällde skolarbetet och såg det som den enda vägen till att förbättra sin egen och familjens situation på lång sikt. Ett barn önskade dock att han varit mindre ambitiös så att han kunde ha valt en praktisk linje på gymnasiet ett år tidigare, fått ett jobb och försörjt familjen. Han hade helt gett upp sina planer på att studera på universitetet, något han drömt om innan familjen anlände.

Den osäkra boendesituationen hade en mycket negativ inverkan på barnens skolgång. En familj berättade att de vid ett tillfälle flyttades till Hässleholm av socialtjänsten vilket innebar att barnen, där det yngsta var sex år, fick sex timmars resväg dagligen för att kunna ta sig till och från skolan. Vid sidan av att en sådan resa tröttade ut barnen försämrade det en redan svår skolsituation med mindre tid för läsläsning (på ett nytt språk), sen ankomst och trötthet på lektionerna. Skolan lämnade också in en orosanmälan för att barnen ofta kom för sent till de första lektionerna. Ett barn berättade hur han och hans nyss anlända syskon flyttades en dryg timmes resväg från Malmö. Då den övriga familjen helt saknade kunskap i språket kände han att han inte kunde ta ansvar för sina tre syskon vilket medförde att de, trots skolplikt, inte fick börja skolan på flera månader och detta utan att någon reagerade på det.

Även mindre extrema berättelser än detta sätter djupa spår hos barnen. I de berättelser vi fått höra återkommer skolbyten eller kommande skolbyten som de mest negativa berättelserna och långt före bytet av själva bostaden. En elvaårig flicka berättar hur hon inte ens fick tid att säga hej då innan hon flyttade och började en annan skola, en åttaårig flicka blev synbart frustrerad och förstörde delar av sitt eget skolmaterial då hon berättade att hon snart skulle flytta och byta skola igen och då spelade det hon hade nu ingen roll.

*Det gör inget om vi behöver flytta men jag vill inte byta skola igen.
Det tar lång tid att få kompisar.*

Trots barnens upplevelser är elevhälsan och lärarna nästan helt frånvarande som stöd i barnens berättelser. De flesta har inte berättat för någon vuxen i skolan om sin situation och ingen verkar ha frågat dem. Inte ens då en tidigare ambitiös elev helt plötsligt började få F-varningar fick han något stöd i att hantera den stress som uppstod då han kände sig tvingad att strunta i skolan för att hitta ett boende till familjen.

Analys skola

I artikel 28 i barnkonventionen definieras barnets rätt till utbildning på lika villkor och i artikel 29 definieras utbildningens syfte, vilket bland annat innebär barnets rätt att utvecklas till sin fulla förmåga. Det är uppenbart att barnets rätt till utbildning blir lidande av att familjen bor i en osäker boendesituation. Det är anmärkningsvärt att socialtjänsten ibland aktivt bidrar till detta genom att placera familjer i boenden som gör det svårt för barnen att fullgöra sin skolplikt. Det verkar inte finnas någon insikt om att barn i osäkert boende, ofta med många flyttar och ibland med ett traumatiskt bagage, behöver kontinuitet och extra stöd i sin skolgång. Det är välkänt från forskningen att osäkert boende och avbruten skolgång leder till att många barn misslyckas i skolan och att det nästan garanterar att de underpresterar i relation till sin förmåga. I exempelvis Skottland får inte barn i hemlöshet omplaceras på ett sätt som river upp deras sociala skyddsnät eller skola och Stockholm stad har i sina riktlinjer placerat kontinuiteten i barnens skolgång som en central parameter vid placeringar i boenden.

Skolan verkar också oförberedd på att hantera barnens problem. Detta gäller även elevhälsans förebyggande hälsoarbete. Forskning visar att barn i hemlöshet som saknar kontinuitet i skolgången ofta utvecklar beteendestörningar, ångest och depression. Givetvis är det svårt för skolan att ta emot helt nya elever och ofta saknar man kunskap om barnens hemsituation. Det är ändå förvånande att inget av barnen så vitt vi vet haft kontakt med elevhälsan och att råden från vuxna i skolan - när barnen slutligen valt att berätta - begränsat sig till en klapp på axeln och en uppmaning att kämpa vidare. Det är också förvånande att barn med skolplikt kan utebli flera månader från skolan utan att någon kontakt tas med vårdnadshavare eller socialtjänsten.

Sociala nätverk och fritid

Barnen berättar att det kan vara svårt att upprätthålla sociala relationer och vänskap när man bor i ett osäkert boende. Täta flyttar, dålig ekonomi, svårt att ta hem kompisar på grund av trångboddhet och avsaknad av sätt att transportera sig gör att även relativt små avstånd blir stora för barnen. Socialtjänsten verkar i många fall inte heller prioritera att hålla ihop barnens sociala nätverk då även relativt långsiktiga planer (4 år) rivs upp och familjerna får flytta för att ge plats för nya familjer som i sin tur flyttats från ett annat boende.

I barnens berättelse blir det tydligt att vissa barn dragit sig tillbaka socialt och bara umgås med syskon. Över lag var det tydligt att syskon förlitade sig mycket på varandra, även då det var stor åldersskillnad. Andra såg mer positivt på vänskap, men berättade att det var svårt att få nya vänner om man hamnade på en ny plats. Det fanns också andra barn som berättade att långa skolvägar eller stort ansvar för familjen gjorde att de inte hade tid för vänner.

Många av barnen hade få eller inga organiserade fritidsaktiviteter när Förnyelselabbet träffade dem. Andra kunde de berätta om perioder då de helt saknat fritidsaktiviteter. Orsaken till bristen på fritidsaktiviteter var flera. Ofta handlade det om att barnen och deras föräldrar inte kände till vilka aktiviteter som fanns. Bland de som kände till fritidsaktiviteter, inklusive Malmö stads gratisaktiviteter, gjorde det faktum att boendena ofta låg otillgängligt till samtidigt som barnen saknade transportmöjligheter att de inte kunde delta. En flicka beskrev en längtan efter en cykel som skulle göra att hon skulle kunna röra sig fritt. Täta flyttar innebar också ett hinder då många fritidsaktiviteter kräver kontinuitet. Ett positivt undantag var de äldre barnen som kommit som ensamkommande och ofta uppmuntrats att hitta

fritidsaktiviteter. Här var även Ensamkommandes Förbund en viktig part som organiserade flera aktiviteter och utgjorde en viktig träffpunkt.

Ett problem som barnen i vissa av socialtjänstens boenden, de boenden som beskrevs som läger ("camps") byggda specifikt för hemlösa, var avsaknaden av platser där som var lämpliga för barn att leka eller vistas på. Det kunde vara att man var bodde ensligt långt från tätorten och att det saknades belysning i området när man kom från skolan sent på kvällen. Andra barn berättade att lekplatser och idrottsplatser var eftersatta. På ett boende berättade samtliga barn som Förnyelselabbet mötte om att Malmö stad tagit bort den enda fungerande leksaken – en rutschkana – drygt ett år tidigare och att man, trots löften, inte hade ersatt den. På samma boende var fotbollsplanen en grusplan översållad av skräp och krossat glas med trasiga fotbollsmål. Rädda Barnen hade tillsammans med Malmö stad en verksamhet med leksaker och personal. Verksamheten var begränsad och den saknade fasta öppettider, men då personalen var på plats var den mycket populär och välbesökt av barnen. En åttaårig flicka beskrev det som ett extra rum där barnen kunde träffas och leka tillsammans. Ett uppskattat sagoprojekt på arabiska hade funnits i samarbete med biblioteket, men försvunnit då bibliotekets arabisktalande praktikant slutat. Boendet låg isolerat med få andra platser för barnen att besöka, medan de lite äldre barnen berättade att de brukade hänga på parkeringsplatsen till ett närliggande varuhus.

"Jag skulle vilja ha en cykel. Mitt busskort gäller bara på skoldagar."

Barnen som bodde på korta andrahandskontrakt, vilka samtliga låg inne i eller i utkanten av Malmö, beskrev sin fritid i betydligt positivare ordalag med tillgång till aktiviteter – både i organiserad och spontan form – och med betydligt mer tid för aktiviteter om boendet befann sig nära skolan. Tillgång till annan samhällsservice som fritidsgårdar, bibliotek och rekreationsområden som lekplatser och parker berikade dessa barns fritid ytterligare. Detta visar att kontinuitet, även om den är viktig, delvis kan ersättas av en mer kortsiktig strategi givet att boendet finns i närheten av fritidsaktiviteterna.

Analys – sociala nätverk och fritid

I artikel 31 i barnkonventionen slås det fast att barn har rätt till lek, vila och fritid. Barn i osäkra boendeförhållanden förnekas systematiskt denna rätt, inte bara i form av organiserade fritidsaktiviteter, men också genom att de ofta placeras i områden där fritidsaktiviteter saknas, rycks upp från vänskapsrelationer och får så lång pendlingsväg att de saknar tid till fritidsaktiviteter och för de yngsta även till vila. Det saknas ofta planering för att kompensera detta på boendena. Detta förvärrar en redan utsatt situation för barnen och berövar dem både rekreation, lek och stöd från vuxna utanför familjen. Då familjerna ofta är mycket stressade, något som spiller över i barnens liv, vore en plats för vila, lek och rekreation ett viktigt stöd. Lokala insatser hade fungerat väl, men saknade tyvärr ofta uthållighet och var mycket personberoende.

Vad gäller det sociala umgänget bröts detta ständigt upp. Barnen var över lag dåligt informerade om varför flyttningar skedde, ett brott mot artikel 12 i barnkonventionen där barnen har rätt till information om beslut som påverkar dem, bli lyssnade på och få sin åsikt beaktad.

Omsorgsgivande

Omsorgsgivande är en situation där barnet måste ansvara för sådant som normalt är de vuxnas ansvar. Förnyelselabbet har, i linje med Linnéuniversitetets forskning, funnit att omsorgsgivande är vanligt bland nyanlända barn och unga och omfattar flera områden. En grupp av barn och unga som är speciellt utsatta i detta sammanhang är ensamkommande som beviljats familjeåterförening och under Förnyelselabets arbete i Malmö har vi fått bekräftat en bild som vi upplevt i flera tidigare arbeten. Det är viktigt att understryka att det inte handlar om att familjerna är dysfunktionella utan snarare att systemet kring dem är dysfunktionellt så att vårdnadshavarna inte får möjligheten att fylla sin föräldraroll.

En speciell oro för ensamkommande barn med familjeåterförening är att barnen känner ett ansvar för sin familj och att samhället implicit godkänner och till och med uppmuntrar detta. Trots att det sedan länge är regel att man ska undvika att använda barn som tolkar förekommer detta frekvent inom både socialtjänst och skola. Det pappersarbete som förekommer under föräldrarnas kontakter med arbetsförmedling, socialtjänst, SFI och skola sköts ofta av barnet som anlände först. Vi upplevde under arbetet i Malmö att ett ensamkommande barn var den enda som hade kontakt med sina syskons förskolor och skolor, inklusive att delta på utvecklingssamtal, utan att detta problematiserades (en intervju behövde avbrytas för att barnet behövde lösa en situation på förskolan). Barnet är också ofta den som aktivt söker bostad åt familjen. Det finns också indikationer på att socialtjänsten väljer ett hårdare förhållningssätt mot barnet än mot vuxna, inklusive explicita hot om att slänga ut familjen på gatan och implicita hot om att hålla inne hyran och andra ekonomiska medel för problem som inte har med barnet att göra. Det är möjligt att ett sådant förhållningssätt även riktas mot vuxna, men ett barn som blivit ansvarig för sin familj saknar många av den vuxnas rättigheter och tjänstemän kan plötsligt hänvisa till att det är barnets vuxna som bestämmer sådant och har vårdnadsansvaret för barnet.

Det är viktigt att inse att varken barnen eller föräldrarna är beredda för förändringen som sker då familjen återförenas. De ensamkommande barnen har upplevt ett annat Sverige innan föräldrarna anlände, haft en relativt ordnad tillvaro med flera vuxna som stöd kring ekonomi, boende och välmående och en stabil skolgång. Plötsligt får de veta att föräldrarna, som inte kan ett ord svenska och inte vet något om det svenska systemet, nu är vårdnadshavare och förväntas ta hand om sådant som boendepersonal, familjehem, kontaktperson, barnsekreterare och god man tidigare tog hand om. Dessutom förväntas de nyanlända föräldrarna att ordna ett boende åt familjen. Ett barn berättar ”att allt var bra, men sedan kom familjen och allt blev kaos”. Ett barn i ett annan kommun beskrev en liknande situation som att ”jag har fem barn, mina tre syskon och mina föräldrar”.

*”När min familj kom fick jag två veckor på mig att lämna min träningslägenhet.
Det blev kaos, jättekaos.”*

Följderna för barnen är mycket allvarliga. Depression och suicidtankar är vanliga hos gruppen, samtidigt som de saknar något att tala med. De drar sig för att tala med både föräldrar och vänner om den stress de upplever. De bekymrar sig över sina föräldrars och syskons svårigheter att förstå systemet och nedgraderar de egna behoven. De jobbar ofta extra, inte sällan många timmar, stöttar syskonen och föräldrarnas studier på bekostnad sina egna, de ger upp vänner och fritidsintresse för egen del och de känner ändå ofta att de misslyckas. Ett vanligt önskemål i gruppen är att föräldrarna skulle beviljas någon form av stöd, ofta en kontaktperson, som kunde hjälpa föräldrarna och avlasta dem själva i kontakten med myndigheter. Det är tydligt att dessa barn ser mycket av den omsorg de ger som naturlig och nödvändig, men de upplever också att det finns delar som de inte klarar av.

Analys omsorgsgivande

De omsorgsgivande barnens situation är en underlåtenhetssynd av systemet och ett direkt exploaterande av barn och ungas särskilda sårbarhet. Genom att acceptera ett omsorgsgivande som leder till att ett barn behöver ta ansvaret för sin familj och kontakten med myndigheter undermineras själva kärnan i barnkonventionen. Det är svårt att se någon annan grupp av barn hamna i denna utsatthet utan att erbjudas stöd. Malmö har, till skillnad från de flesta kommuner, uppmärksammat gruppen och tidigare startat ett projekt för att underlätta återföreningen. Detta projekt har enligt de som arbetar nära barnen haft ett begränsat genomslag då fokus legat på återföreningen som process och haft svårt att nå kärnan i problematiken. En av svårigheterna är också familjernas svåra bostadssituation som tenderar att hamna i fokus för barnet och familjen vilket minskar tiden att arbeta med andra frågor.

De som arbetar med gruppen upplever också att gruppen hamnar i kläm mellan flera olika lagstiftningar. Den främsta konflikten uppstår då migrationslagstiftningen anses kräva att anknytningspersonen får ett stort ansvar för efterföljande familjemedlemmars integration och socialtjänstlagstiftningen som egentligen förbjuder att ett sådant ansvar läggs på ett barns axlar. En snabb återförening där vårdnadshavaransvaret övergår till efterföljande föräldrar och barnen skrivs ut från socialtjänsten gör det lätt att missa barnens utsatta situation. Tanken på att föräldrar som just kommit till ett nytt samhälle, återser sitt barn efter många år där barnen börjat rota sig i en annan kultur och där föräldrarna (och i viss utsträckning barnen) har orealistiska förväntningar på livet i Sverige, initialt ska kunna leva upp till hela vårdnadshavaransvaret är i många fall orealistiskt. Detta handlar inte om att föräldrarna är dåliga föräldrar utan snarare att de saknar ett fungerande stöd. Personer som arbetar med gruppen berättar att dessa familjer i många fall skulle behöva samma stöd som kvotflyktingar men i stället får förlita sig på det först anlända barnet.

Konsekvenserna för barnet blir i många fall stora med psykisk ohälsa såsom utmattningsdepression eller ångest, skolmisslyckanden och en förlust av fritid och vänner. I många fall uppmärksammas familjen återigen av socialtjänsten, men nu för att barnet

utvecklat en rad följdproblem och inte längre klarar av de många krav de har på sig. Dessa insatser är i många fall mycket kostsamma, både ekonomiskt och i mänskligt lidande, där ett tidigt stöd antagligen varit både effektivare och billigare.

Kontakt med socialtjänsten

När Förnyelselabbet frågade barnen om deras kontakt med socialtjänsten var de få som hade fått familjens situation förklarad för sig eller fått berätta om hur de upplevde den. Ett barn berättade att hon varit med på ett möte men inte fått en enda fråga och bara tittat på klockan för att se när mötet skulle ta slut. Andra barn hade fått veta att de snart skulle flytta, men visste inte varför och hade inte blivit tillfrågade om hur de upplevde detta. Barnen verkade inte ha reflekterat över att socialtjänsten skulle kunna fråga dem om familjens situation och efterfrågade därför inte heller att få berätta om hur de upplevde sin situation eller vad de skulle behöva.

”Soc är snälla men de kan inte hjälpa. De säger att vi måste hitta själva. De såg att jag hade mycket stress, de sa till mig att gå till läkaren.”

Då det gällde barn med familjeåterförening var situationen den motsatta. Här var det barnet som via telefon hade kontakt med socialtjänsten, agerade tolk, fyllde i blanketter och överklagade beslut. Detta skapade en märklig situation där barnet upplevde att socialtjänsten informerade och interagerade med barnet och lät barnet vara den som förde beslut vidare till föräldrarna, men som avbröt samtalet då barnet ville ställa frågor eller ifrågasätta beslut. Barnet kallades inte heller till möten, trots att det var barnet som fått informationen och ordnat bostad. Barnet försökte förklara sin situation och hur lätt något blev fel om föräldrarna fick ansvaret för att exempelvis redovisa deltagande i SFI och bemöttes då med information att dessa felaktigheter kunde innebära att familjens ekonomiska bidrag drogs in. Detta innebar att barnet inte längre vågade låta föräldrarna göra ens de enklaste saker, som att posta ett brev, då socialtjänstens bemötande fick honom att hela tiden frukta att familjen skulle hamna på gatan utan ekonomiskt bistånd. Han hade, via att googla, försökt hitta ett sätt att byta socialsekreterare då han ansåg att den familjen hade ignorerade honom och vägrade dialog, men fick avslag på sin begäran.

”Även om socialen inte kan hjälpa mig kan de behandla mig med respekt. Jag är inte bara hemlös, jag är en människa också.”

Analys kontakt med socialtjänsten

Enligt artikel 12 i barnkonventionen har barn rätt att få information och fritt uttrycka sin åsikt i alla frågor som berör barnet och dessa åsikter ska tillmätas betydelse. FN:s kommitté för barnets rättigheter har i sina Allmänna kommentarer nummer 12 understrukt att artikel 12 är

en grundsten i förverkligandet av artikel 3 om barnets bästa. Malmö stad har i sin rapport ”Hemlösa barns vardagsliv i Malmö” konstaterat stora brister i förverkligandet av artikel 3 och artikel 12 i barnkonventionen och konstaterar att det nästan uteslutande är de vuxnas berättelser och perspektiv som styr en placering. Trots försäkringar om att man känner till problemen i de hemlösa barnens situation finns det stora brister då det gäller att ta in barns perspektiv och ett väl genomtänkt barnrättsperspektiv i det dagliga arbetet.

Det är inte ovanligt att man exkluderar barn, speciellt yngre barn, från det som anses vara typiska vuxenfrågor såsom ekonomi och bostad. Skälen till exkluderingen görs ofta i en missriktad önskan att skydda barnet från information som de inte anses mogna att ha en åsikt om. Det är dock viktigt att alla som arbetar med barnfamiljer inser att barnen varje dag lever med konsekvenserna av de beslut som man tar för deras familjer, samtidigt som de går miste om möjligheten att få både information och berätta om sin egen situation. Detta leder till att viktiga aspekter eller förslag från barnen aldrig kommer upp när man fattar beslut och att det man tror är barnets bästa ofta kan hamna i konflikt med det som kanske verkligen är barnets bästa.

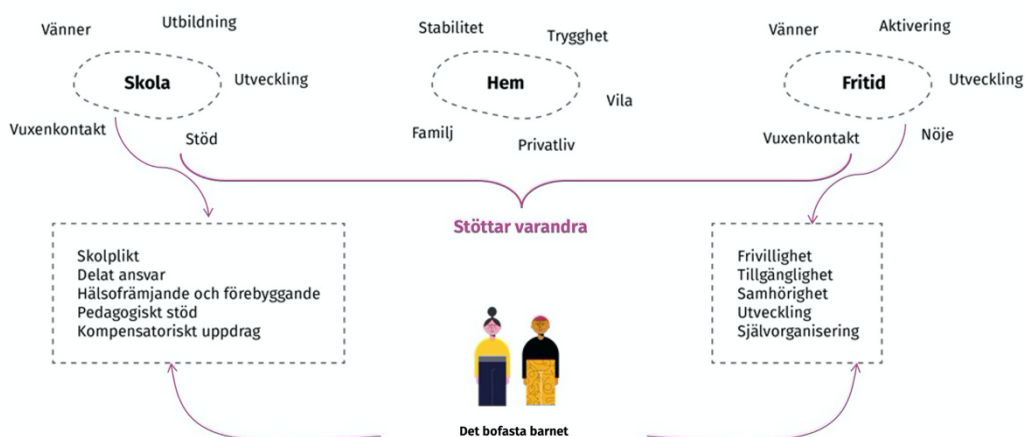
Sammanfattande analys invånarperspektivet

Fungerande eller brutet system?

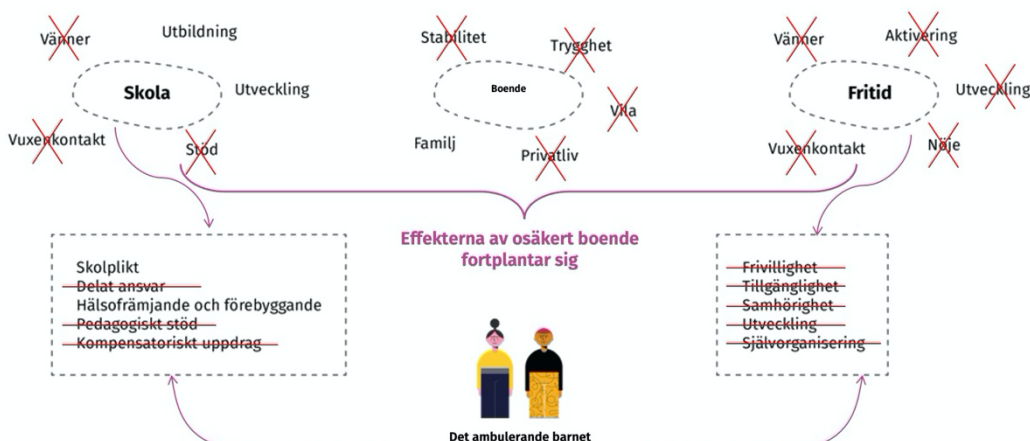
Många av samhällets institutioner skapades för en annan verklighet än den som möter många människor idag. Denna diskrepans mellan institutionell organisering och faktiska levnadsförhållande blir väldigt tydlig då det gäller barn med osäkert boende. Både skolan och fritidsverksamheter är organiserade utifrån att barn har ett hem och att flyttar sällan sker. Barn med stabilt boende kommer i kontakt med många vuxna i skolan och fritiden som över tid lär känna barnet. De olika delarna samverkar med varandra och brister i en del av systemet kan delvis kompenseras om det uppmärksammas i andra delar av samma system. I de fall då barn ofta tvingas bryta upp mer än sitt boende – byta skola, förlora vänner, tappa fritidsaktiviteter och vuxna som känner dem – försvagas deras skyddsnet i sin helhet. Ett ensidigt fokus på boendet riskerar att man inte försöker stabilisera andra faktorer i barnets liv och därmed lämnar dem mer utsatta än vad de behövde vara.

En viktig lärdom från Förnyelselabbets arbete är att barn i osäkert boende sällan tar upp boendet som ett problem utan att flyttar och isolering är det som är jobbigast. De talar om att skolan kan vara en viktigare fast punkt än en bostad och att tillgång till fritidsaktiviteter kan kompensera för dålig ekonomi och trångboddhet. Det är därför viktigt att överväga om det går att uppnå en stabilitet i dessa delar för barn i osäkra boendeförhållanden och värna barnets rätt till skola och en meningsfull fritid. Det är också viktigt att föra en dialog över sektorsgränser och med civilsamhället för att se om det finns alternativ till dagens logik, exempelvis fritidsverksamheter som kommer till barnen snarare än motsatsen och som ger alla barn en möjlighet att delta. Detta skulle inte lösa boendefrågan, men det skulle vara en viktig kompensatorisk åtgärd för barn i denna typ av utsatthet.

Fungerande system

Brutet system

Kortfattad analys om Corona-pandemin

Den bild som framkommer är att familjerna i inledningen av pandemin i vissa fall fått anstånd i den veckovisa bedömningen vilket varit positivt för föräldrarna. Däremot har vi inga indikationer på att man exempelvis erbjudit alternativ till gemensamma matutrymmen eller att man skyddat personer ur riskgrupper på något särskilt vis. Detta är speciellt tydligt hos de tillståndslösa som fortsatt driva mellan boenden, ibland flera per vecka, samtidigt som de under dagarna varit hänvisade till allmänna utrymmen. Vi vet att grupper i trångboddhet och ekonomisk utsatthet är särskilt utsatta under pandemin. Detta är ett problem som eventuellt borde hanterats nationellt. Stora insatser för dessa grupper har genomförts exempelvis i

Storbritannien, Frankrike och Portugal, med individuella bedömningar av hälsotillstånd och boenden som tillät avskildhet för alla och isolering av speciellt sårbara individer, samt att man valt att under en övergångsperiod inte se tillståndslösa som individer som vistas olagligt i landet. Frågan är om någon form av insatser hade kunnat genomföras på lokal nivå och i så fall vad.

Barn som går i skolan har berättat om stora problem under pandemin. Detta gäller föga förvånande främst barn i gymnasiet som har berättat att de haft stora svårigheter att följa med i den digitala undervisningen, att möjligheten att ställa frågor och få stöd har varit mycket begränsad och att de upplever att de, på grund av språket, har svårare att förstå vad läraren menar. Ytterligare ett problem har varit att de kan sakna möjlighet till uppkoppling eller de tekniska hjälpmedel som behövs. Barnen i grundskolan har berättat att undervisningen ofta genomförts utomhus, ibland inte följt läroplanen och att man då inte hunnit med det man ska under skoltid. Det har inneburit en ökad börda av hemarbete samtidigt som lokaler och personal för läxhjälp blivit otillgängliga. I sitt boende bor de ofta trångt, flera samsas om samma dator och föräldrarna saknar ibland möjligheterna att hjälpa sina barn. Det har inneburit att de upplever att de inte utvecklats lika bra som tidigare.

3. Aktörsperspektivet

Intervjuer med representanter från Malmö stad och civilsamhället

Förnyelselabbet fick inte möjlighet att träffa alla vi önskade från Malmö stad och det finns en viss övervikt åt de som arbetade med ensamkommande barn och upplevt familjeåterföreningar. Detta gör att vi saknar röster från de som arbetade närmast barnen på ekonomiskt bistånd och boende inom socialtjänsten.

En annan försvårande omständighet i vårt arbete är att flera av de vi mötte, både bland de som är anställda av Malmö stad och inom civilsamhället, inte önskade bli citerade då de framförde kritik mot Malmö stads arbete med barn i osäkert boende. Frågan om strukturell hemlöshet uppfattas som extremt laddad med både öppna och dolda konflikter. De hänvisade till att det kunde straffa sig att framföra kritik, även anonymt, i denna fråga. Vi kan naturligtvis inte säga om det ligger något i denna rädsla, men icke desto mindre var det ett tydligt tema som återkom under utforskningen.

Det fanns ett stort missnöje bland de vi möter avseende Malmö stads nya riktlinjer kring strukturellt hemlösa och framför allt de veckovisa bedömningarna. Personal, både inom förvaltningen och civilsamhället, upplevde att de hade svårt att kommunicera och försvara riktlinjerna och att de som mötte målgruppen inte konsulterats innan beslut. Ytterligare ett problem var att relationerna mellan förvaltningen och civilsamhället hade försämrats och att enskilda socialsekreterare upplevde att de kritiserades för något de inte kunde påverka. Socialsekreterarna upplevde att riktlinjerna var ett hinder för den individuella bedömningen och att de ibland tvingades pröva lösningar som de på förhand visste var suboptimala eller skavde mot vad man upplevde som barnets bästa. Någon nämnde att detta och ett alltför stort fokus på budget hade eroderat den stolthet hon kände som en representant för stadens socialtjänst.

Trots kritiken mot riktlinjerna talade många, både inom förvaltningen och civilsamhället, om att Malmö har en lång historia av att vara generösare än många andra kommuner och att ta sina invånares behov på allvar. Det fanns en upplevelse av att de nya riktlinjerna delvis var ett nödtvång då omkringliggande kommuner aktivt uppmanade familjer med stödbehov att söka sig till Malmö. Det påtalades också att Malmö gör mycket för målgruppen med fria fritidsaktiviteter, ett aktivt arbete för att skapa smidiga system och projekt för bland annat ensamkommande med familjeåterförening. En person inom civilsamhället talade också positivt om att man inom socialtjänsten varit tydlig med att familjer med barn alltid var socialtjänstens ansvar och att denna grupp aldrig skulle behöva vara beroende av insatser från civilsamhället. Det problem som många upplevde var därför kopplat till den svåra bostadssituationen som man upplevde inte kunde lösas på kommunal nivå.

Den samlade bilden av intervjuerna gav alltså en tudelad bild av arbetet med barn i osäkra boendesituationer. På den ena sidan fanns en frustration som ibland vägde över i en tystnadskultur bland anställda, men på den andra sidan fanns uppfattningen om att Malmö gjorde mer än andra kommuner och att den kritik man framförde ändå bottnade i att det fanns

en grundläggande omtanke om målgruppen. Denna tudelning var tydlig hos den enskilda deltagaren och att slitits mellan dem skapade stress och frustration.

Två uppdrag och separata logiker

Det finns en spänning mellan civilsamhället och förvaltningen som blev tydlig under Förnyelselabbets arbete och som delvis bottenar i att civilsamhället och förvaltningen arbetar med skilda uppdrag och separata logiker. I korthet innebär den att socialtjänsten innebär ett myndighetsutövande och som sådan står rättssäkerhet, förutsägbarhet och tydliga procedurregler i centrum. Den enskilda socialsekreteraren representerar då inte bara sig själv eller ens Malmö stads socialtjänst utan är en tjänsteman som är underordnad specifika lagutrymmen och de tolkningar Malmö stad gjort av dessa. Civilsamhällets representanter arbetar däremot i hög grad utifrån en ideologisk övertygelse och i de sprickor eller feltolkningar man anser existerar i systemet. Uppdraget inom civilsamhället är i praktiken dessutom sällan avgränsat till ett specifikt område och man fyller, enligt flera företrädare, en roll som vägledare eller generaliserad vän till människor i utsatta situationer. Detta skapade ytterligare en separation där socialsekreterarna i hög grad såg sig som specialister med ett tydligt avgränsat uppdrag medan civilsamhället uttryckte att de "tvingades" att bli generalister för att kunna ge adekvat stöd till de som sökte deras hjälp.

De flesta som deltog i Förnyelselabbets arbete var medvetna om denna tudelning och upplevde att det var viktigt att upprätthålla rågången mellan systemen. Friktion och frustration uppstod då någon upplevde att den ena sidan inte upprätthöll sin del inom systemet. Det kunde handla om att representanter för civilsamhället upplevde att ett beslut från socialtjänsten uppenbart var felaktigt, men också att företrädare för socialtjänsten upplevde att civilsamhället ibland skapade lösningar som löste ett kortsiktigt problem genom att skapa ett större långsiktigt problem. Det fanns inte heller några etablerade kontaktvägar för att kommunicera kring denna friktion vilket ledde att enskilda socialsekreterare upplevde att de ibland blev företrädare för ett helt system och inte bara de beslut som de själva fattat. Personer från civilsamhället upplevde ibland att gränsen mellan förvaltningen och civilsamhället suddades ut då de blev satta att framföra och implementera beslut då exempelvis en boende inte fick en förlängning.

Trots frustration och friktion fanns det också många exempel på andra och mer delade narrativ som kom fram under arbetet. Alla var i stort sett överens om att civilsamhällets representanter var de som står närmast individer ur målgruppen. De kunde erbjuda dem viktigt stöd på många områden som inte var socialtjänstens ansvar. Det fanns också en förståelse för att de personer civilsamhället mötte var en selektion där socialtjänstens beslut ofta medförde stora negativa konsekvenser och att detta skapade en upplevelse om att systemet svek människor i högre utsträckning än vad som sannolikt var fallet. Slutligen fanns en upplevelse av att mycket skulle vara vunnet om socialtjänsten och civilsamhället kunde samverka i högre utsträckning än vad som skedde i nuläget.

Oklara kommunikationsvägar och bristande samverkan

Det fanns en gemensam upplevelse om att det råder en bristande samverkan mellan olika organisationer och att denna i slutänden drabbade målgruppen. Ett problem som framkom var att det saknades både en gemensam plattform mellan organisationerna och tydliga

informationskanaler både inom och mellan organisationer. Initiativ och samarbeten tenderade därför att bli isolerade öar och det man kom fram till blev sällan kommunicerat till andra än deltagarna. Detta ledde till en osäkerhet vad som gällde och vilket mandat motparten hade vid en kontakt.

Det fanns flera berättelser om en fungerande samverkan både i Malmö och i andra kommuner. Gemensamt för dessa berättelser var att man möttes med ett tydligt fokus, att kontakten var jämbördig och prestigelös samt att man var inriktade på att lösa konkreta problem för målgruppen. De positiva effekterna kunde vara att man upptäckte tidigare okända problem som ofta hade en förhållandevis enkel lösning, att man fick större förståelse för varandras verksamheter och att man sänkte trösklarna för nya kontakterna. Problemen som lyftes var att samverkan ofta skedde i kortvariga projekt med osäker finansiering och att ett lyckat resultat ibland var bundet till personerna som deltog.

Företrädare och kulturella tolkar

När man talade om den direkta interaktionen mellan målgruppen och socialtjänsten framkom det att denna i många fall fungerade dåligt. Det fanns flera skäl till detta. Ett skäl var att målgruppen ofta saknade erfarenhet av det svenska förvaltningsväsendet och att de inte förstod hur exempelvis överklagandeförfaranden fungerade. Ett annat skäl var målgruppens erfarenheter från en asylprocess de inte förstod och som skapade stress och ångest, speciellt för de som fått tillfälliga uppehållstillstånd, och som färgade av sig på senare myndighetskontakter. Ett tredje skäl var språkförbistring och en förväntan på att personer ur målgruppen skulle agera på ett särskilt sätt. Ytterligare ett skäl var att det inom målgruppen fanns en brist på förståelse för hur delar av socialtjänsten fungerade, framför allt omhändertagandet av barn, vilket skapat en ryktesspridning inom målgruppen och gjorde den ovillig att dela uppgifter som kunde påverka beslutet.

Något som flera personer lyfte var att många i målgruppen skulle vara hjälpta av en person som de kände stod på deras sida i mötet med socialtjänsten. I vissa fall trodde man att en sådan person skulle ge ett bättre bemötande, men också att det kunde hjälpa personer i stressade situationer att ta till sig det de fick höra på det sätt som det var avsett. Man upplevde att socialtjänsten i nuläget inte alltid förstod maktobalansen och stressen i sina möten och hur det språk de använde kunde missuppfattas eller tolkas som hotfullt även då detta inte var avsikten. I dagsläget agerade en av deltagarna som en sådan medföljare ibland och upplevde att hans närvaro hade en positiv inverkan på upplevelsen av mötet även om det inte påverkade beslutet.

Ett annat exempel som lyftes var ett möte mellan nyanlända kvinnor och en representant från socialförvaltningen. Den första gången mötet skulle hållas misslyckades det och kvinnorna frågade ingenting, men då arrangören talade med deltagarna efteråt framkom det att de känt att representanten – som såg ut som en etnisk svensk – inte skulle förstå eller döma dem för deras frågor. Arrangören bjöd därför till ett möte där representanten bar slöja och detta förändrade dynamiken i rummet, då de närvarande kvinnorna upplevde att representanter för socialtjänsten kunde förstå både var de kom ifrån och var de befann sig nu. Deltagarna ställde många frågor och uppgav efteråt att de nu förstod saker som de tidigare inte vågat fråga om.

Oavsett form är tillit en grundsten i en välfungerande relation mellan målgruppen och myndigheter. I dagsläget finns ingen sådan institutionaliserad roll vilket riskerar att skada relationen. Intressant i sammanhanget var att civilsamhällets representanter, som idag delvis fyller den rollen, var självkritiska till detta då det riskerade att öka avståndet till tjänstemännen och att de kunde uppfattas som om de befann sig utanför och i opposition till socialtjänsten, samtidigt som de inte nödvändigtvis hade de kunskaper som skulle hjälpa individen på bästa vis. Denna upplevelse delades också av några socialsekreterare som ibland upplevde att civilsamhällets representanter kunde bli ytterligare ett hinder i försöken att skapa en tillitsfull relation till sina klienter även om de såg relationen som sig som mycket värdefull.

Barnperspektivet som försvann

Under arbetsgruppträffarna utgick vi från barnens historier, men samtalen tenderade att hamna i diskussioner om när civilsamhället och socialförvaltningen träffade de vuxna föräldrarna. Detta illustrerar hur svårt det är att sätta barnen i centrum då det kommer till frågor om boende och göra det till en vuxenfråga där barnen och deras behov bryts genom föräldrar och andra vuxnas tolkningar. Detta riskerar att de lösningar man söker inte nödvändigtvis gagnar barnet. Ytterligare ett problem är att effekterna av osäkert boende för barn ofta har långsiktiga konsekvenser för barnen och de består även efter att de fått fast boende. Genom att inte stötta barnet – på kort och lång sikt, under och efter tiden med osäkert boende – riskerar vi att skapa en grupp barn med betydligt sämre förutsättningar än andra barn. Det är enbart genom att tala med barn och bjuda in dem i beslutsprocessen som vi kan hoppas att fatta beslut som är för barnets bästa. Detta var även en utmaning för Förnyelselabbet som vi kommer att fortsätta att försöka lösa i kommande labb. Det är enbart genom att tala med barn och bjuda in dem i beslutsprocessen som vi kan hoppas att fatta beslut som är för barnets bästa.

Sammanfattande analys aktörsperspektivet

Det vi identifierat i detta nulägeslabb i Malmö på temat barns otrygga boende har relevans även för andra kommuner där vi arbetat med i våra labb. Bostadsfrågan har varit en väsentlig del av alla de labb vi gjort där nyanlända varit fokusgrupp. Vi ser det som ett politikområde där vi behöver fortsätta utforskningar och systemförflyttningar. Även om vi specifikt tittat på nyanlända barn och unga ser vi att det förmodligen finns en del insikter som också är relevanta för barn och unga i allmänhet. Vi har dristat oss till ett par rekommendationer som vi tror kan vara värda att ta hänsyn till såväl lokalt som nationellt för beslutsfattare. Vårt välfärdsystem byggdes upp i en tid och med delvis andra premisser än de vi idag har. För att driva förnyelse är det viktigt att utifrån dagens premisser se över hur välfärdssystemet än mer värdeskapande kan fortsätta bistå individer med stöd. Med ett systemsynsätt kan vi åstadkomma förståelse för vilka tankemodeller som idag styr och vad vi kan göra för att förändra i dessa.

Avslutning:

Myten om det stationära barnet – behov av åtgärder för barnens skull

Det vi kunnat identifiera är att det offentliga har ett antagande om att alla barn som inte är beroende av socialtjänsten för att finna ett boende, har ett tryggt och stabilt boende. Utifrån barnen och vårdnadshavares berättelser är det tydligt att ett otryggt boende kommer i många skepnader och kan pågå över lång tid. Otrygga och olämpliga boenden behöver inte innebära att socialtjänsten är direkt inblandad då familjerna ofta försöker lösa boendet på egen hand.

Vi kan inte som nu ha en praktik i det offentliga som låtsas att barn är stationära om så inte är fallet. Vi behöver ta reda på det verkliga antalet barn som lever otryggt, hur länge de befinner sig i dessa knepiga situationer och utifrån detta ta med dem i det fortsatta arbetet att förbättra det hela. Utifrån ett styrnings- och ledningsperspektiv bör vi närma sig frågan både från ett lokalt håll i Malmö och utifrån ett nationellt perspektiv. Vi behöver ett underlag och förutsättningar för att barn i högre grad får gå före och bli stationära, att få ett hem. Att vi som samhällssystem ombesörjer att de får förtur och slipper flytta eller uppleva otrygghet kopplat till boendet. Detta för att vi också ser att det otrygga boendet har negativa konsekvenser på andra delar av det kompensatoriska systemet kring barnen i form av skola och skolresultat som fritidsaktiviteter och möjligheter att delta i dessa.

Det som behövs för att skapa bättre styrning och ledning på detta område är initiativ för att underlätta för den lokala och nationella nivån att samarbeta. Dessutom behövs ytterligare kvantitativa data såväl lokalt som nationellt.

Vi ser behov av kvalitativa analyser av bland annat följande problem:

- Vad som är anledningen till att nyanlända familjer inte lika lätt godtas som hyresgäst.
- Vad försvårar känslan av tillhörighet.
- Vilka försök för att styra mot barn och ungas välmående där boendet spelar huvudroll skulle kunna sättas i verket och utvärderas. Hur kan dessa försök leda till bättre beslutsunderlag för såväl den lokala som den nationella arenan?
- Samla upplevelser av att lokalt falla mellan stolar och vad myndigheter och lagar kan göra för att styra och leda för mindre mellanrum.
- Hur kan samverkan kring komplexa utmaningar som otryggt boende understödjas och tränas?
- Hur kan projekt initieras som utmanar rådande strukturer och ger incitament för samverkan men samtidigt bevarar logikerna i civilsamhället och det offentliga intakta och att de ses som resurser i samverkan?
- Hur kan viktiga aktörer försäkra sig om att barnets perspektiv tas tillvara och att alla beslut tar hänsyn till barnets bästa?

- Kan vår förnyelselabbs metodik användas för att träna dessa förmågor såväl i Malmö som i andra städer?

Sammantaget har våra Förnyelselabbs sedan 2016 med denna målgrupp identifierat följande utmaningar i systemet kring nyanlända barn och unga som vi från SVID föreslår att man går vidare med för att bättre hantera och skapa bättre levnadsvillkor för nyanlända barn i Sverige:

- **Nyanlända barns omsorgsgivande** *versus* nyanlända föräldrars omsorgssvikt på grund av migration.
- **Självförsörjande individer** *versus* olika insatser som fortgår sekventiellt och där tankemodellen är att undvika att ha individerna i de egna insatserna utan slussa de vidare till nästa instans.
- **Tillhörighet och tillvaratagande på individens unika förmågor** *versus* känslor av att inte få tillhöra och integreras.
- **Samverkan är viktigt** *versus* vi saknar gemensamma uppdrag och ett tydligt genomförande.

Avslutningsvis;

Vi behöver synliggöra alla de barn och barnfamiljer som befinner sig i otryggt boende.

Vi måste hitta de redskap och möjligheter som finns för att värna barnens rättigheter till en trygg uppväxt och boendemiljö. Förnyelselabbet i Malmö 2020 har givit oss många insikter att ta vidare nationellt.

Barnens upplevelser måste sättas i centrum.

Bilaga:

Barn, unga och föräldrar berättar

Ensamkommande ungdomar

Vi kom i kontakt med fyra killar som kommit som ensamkommande barn till Sverige hösten 2015. Nu hade de hunnit fylla 19 år. Två av dem hade fått tillfälligt uppehållstillstånd enligt gymnasielagen och två hade fått avslag och levde nu som papperslösa. Under en fördjupande intervju beskrev han som levde papperslös sig själv som beroende av sina vänner som lät honom bo hos dem och även försörjde honom ekonomiskt till viss del. Kompisen som han bodde hos ansåg sig inte ha något val utan såg det som en självklarhet att hjälpa sina vänner.

”Han måste ha någonstans att bo. Det går bra att han bor med mig. Annars skulle han sova på gatan.”

Kompis till papperslös ungdom berättar:

”Vi kom alla 2015. De som var under 18 fick det bra. De som var över eller fick åldern ändrad fick det dåligt. Jag vill hitta en praktik där jag kan få fast jobb. Annars får jag inte stanna i Sverige. Om jag fått börja skolan tidigare hade det varit enklare att klara gymnasiet nu, då hade jag hunnit lära mig mer. Vänner är jätteviktigt. Vänner ger mig pengar och boende. Förut gick jag språkinträdning på Värnhemsskolan men när jag fyllde 21 fick jag inte gå kvar. Jag går på Sweet Dreamers nu. Vi är rädda för att gå ut nu. Det är poliser överallt. Om de tar en gör de ID-kontroll och sen hamnar man i förvar. Möllan känns otryggt. Det är en massa skit där, folk som säljer droger. Det är ensamkommande som har UT, jag vet vilka några av dom är. De är inte bra personer. Jag blir arg när jag tänker på att de inte tar vara på den chans de fått i Sverige. Jag vill åka tillbaka till Afghanistan om det blir fred. Men det går inte nu. Jag behöver en chans för att mitt liv ska börja. Jag är lite trött och ledsen. Jag var uppe vid klockan fyra i morse för att följa med en kompis till bussen. Han är på väg till Tyskland nu, han var papperslös här. Vi hade avskedsmiddag igår kväll allihop. Jag är orolig för honom.”

Utan papper i EU sen 2007

1
Malmö (2015)
Utomhus i park

5
Oskarshamn
Camping, ca 4 mån

2
Göteborg
Parkering, 1 mån

6
Vimmerby
Sov ute, 6 mån

3
Lund
"Hotell" Migrationsverket,
1 mån

7
Hultsfred
Lägenhet, 1 mån

4
Kalmar
Tält, ca 4 mån

8
Malmö
Ute eller
hos kompisar

Migrationsverket

Socialtjänsten

Ordnat själv

Kom 2015 (papperslös)

1
Malmö
Sov på Centralen

6
Schweiz
Hemlös

2
Stockholm
Migrationsverkets boende

7
Malmö
Hemlös, "sover
hos kompisar"

3
Piteå
"Stort boende"

4
Utanför Piteå
Familjehem

5
Malmö
Hemlös, "sover
hos kompisar"

Migrationsverket

Socialtjänsten

Ordnat själv

Kom 2015 (gymnasielagen)

1
Malmö, Hyllie
Lgh genom soc

2
Malmö, Hyllie
Lgh genom soc

3
Malmö, Arlov
Boende genom soc

4
Hörby
Boende genom soc

5
Malmö
Trygga boende

Migrationsverket

Socialtjänsten

Ordnat själv

Kom 2015 (gymnasielagen)

1
Malmö

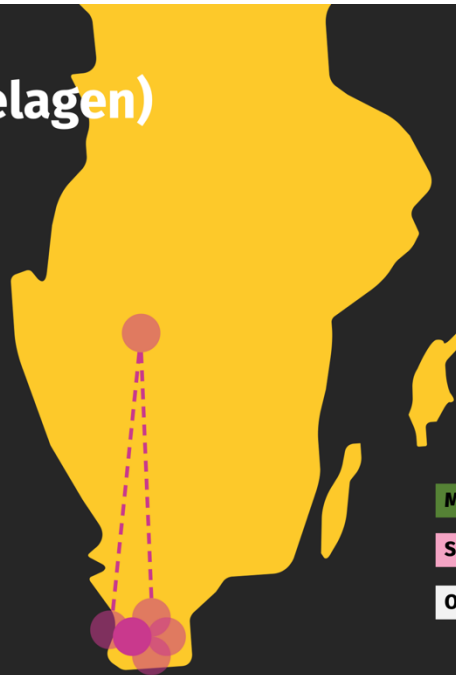
2
Hörby

3
Lidköping
HVB-hem

4
Lund
Ungdomshem

5
Utanför Lund
Familjehem

6
Malmö
Trygga boende

Migrationsverket

Socialtjänsten

Ordnat själv

Amina, 11 år

Amina är 11 år och bor i Malmö. Hon gillar att rita och att vara med sina vänner. Varje dag tar hon bussen till och från skolan tillsammans med sin lillebror. Hon kom till Sverige från Afghanistan 2016 tillsammans med sin familj som består av mamma, pappa, tre äldre systrar, en storebror och en lillebror. Först placerades familjen av Migrationsverket i Norrland men sedan 2018 har de bott i Malmö. De bor i en modulbostad där föräldrarna har ett rum, två av de äldre systerarna har varsitt rum och Amina och hennes bröder sover i vardagsrummet. Den äldsta systern har precis flyttat till en egen lägenhet. Modulbostäderna är till för familjer i den fyraåriga etableringsprocessen, därefter ligger ansvaret på varje enskild familj att hitta ett eget boende.

Amina berättar:

”Jag säger till pappa när jag är trött och vill gå och lägga mig. Då får alla gå ut ur vardagsrummet. Ibland är jag trött när jag kommer hem från skolan, då sover jag på soffan en stund.

Jag trivs jättebra i skolan. Mitt favoritämne är matte. Jag har två bästisar, en tjej hennes föräldrar kommer från Iran. Och en tjej från Afghanistan. Först började jag i en skola där jag inte trivdes, men då bad jag om att få byta. Jag fick inga kompisar där. Det gör inget om vi behöver flytta men jag vill inte byta skola igen. Det tar lång tid att få kompisar. Jag har berättat om flykten till Sverige för min ena bästis. Bara för henne. Det är skönt att hon vet.

När jag blir stor vill jag bli arkitekt. Det var min lärare i Östersund som sa till mig att jag är bra på att rita och att jag borde jobba med det.

Båda mina bröder spelar fotboll. Jag spelade fotboll och basket i Östersund, men inte här. Här gör jag mest läxor, hjälper till med maten och är hemma när jag kommer från skolan. Ibland går jag och min syster till City Gross, vi bara hänger där. Det tar ungefär 20 minuter att gå dit. Det finns en fotbollsplan här men det är bara killar som är där. Jag har en fotboll som jag brukar sparka mot väggen inomhus så att väggarna skakar! Jag säger till min storebror att spela med mig där.

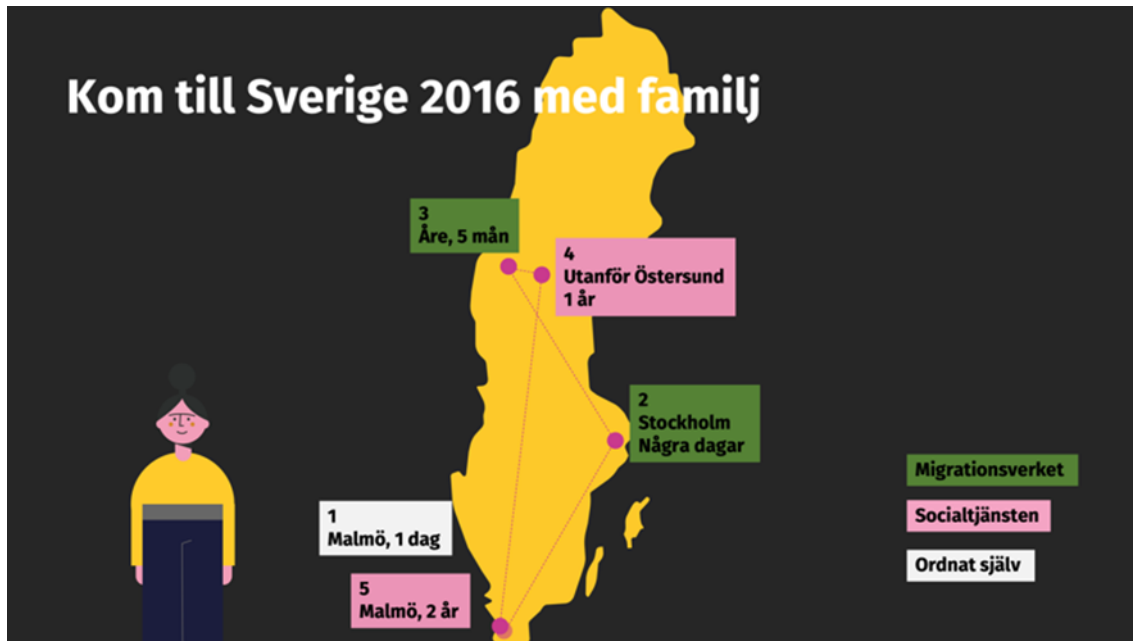
Pappa går på SFI och kör en maskin som städar gatorna. Mamma går på SFI. Jag brukar titta på SVT Barn med pappa så att han ska lära sig svenska. Jag förklarar vad de säger när han inte förstår.

Jag skulle vilja ha en cykel. Mitt busskort gäller bara på skoldagar. På helgerna turas vi om att låna mina föräldrars busskort, de funkar på helgen också. De har fått sina kort av socialen.

Ekonomi är jättesvårt. Vi får pengar från soc men det är bara för mat och boende. Det räcker inte till något annat. På sommaren reser mina kompisar utomlands, men min familj är bara hemma. Det är tråkigt.

När vi lagar mat så lagar vi alltid lite extra, sen går jag med det till våra grannar. De gör likadant till oss. Ibland bjuder vi hem våra grannar på middag. Mamma har många kompisar här.

Jag har två kompisar här, en tjej från Somalia och en från Afghanistan, men hon får inte gå ut så ofta för sina föräldrar. På sommaren händer det mer ute, då sitter folk på sina uteplatser. De dricker te och går och pratar med varandra. På Mosippan bor man bara i fyra år. En av de familjer vi brukar träffa ska flytta snart. Vi ska bo här i två år till.”

Masoud, 19 år

Masoud är 19 år och bor i Malmö. Han kom ensam till Sverige hösten 2015 när han var 14 år. Innan han fyllde 18 år beviljades hans familj uppehållstillstånd på anknytning och de kom i två omgångar under 2018 och 2019. I familjen finns mamma, pappa, Masouds tvillingsyster, två yngre bröder och två yngre systrar. Han berättar om tiden runt familjens återförening som omvälvande och kaotisk; Masoud blev helt plötsligt ansvarig för sin familjs etablering samtidigt som han precis hade börjat andra året på samhällsprogrammet. Den tillvaro som han hade börjat bygga upp kring fritidsaktiviteter som fotboll och gitarrspel fick pausas.

Masoud berättar:

”När jag kom till Sverige var jag glad först. Men efter ett tag saknade jag min familj. Jag kände mig ensam i det här konstiga samhället. Jag kände ingen, kunde inte språket. Jag hade ingen plats.

Jag fick en depression och var bara hemma. Jag pratade inte, jag åt inte mycket. Jag hade först bott med flera afghaner i ett tillfälligt boende, vi var glada tillsammans. Men sen spreds vi alla, en till Göteborg, en till Stockholm, en till Umeå. Jag kände mig ensam. Jag bestämde mig att jag måste ändra på mig. Jag kom inte för att vara deprimerad. Jag måste ändra på situationen.

När jag kom till Malmö ändrades min omgivning, jag var i en stad, jag kunde ta bussen själv och kände mig fri att gå ut. Jag kände mig nyfiken. Jag lärde känna en ny kompis i familjehemmet, vi blev nära kompisar. Jag började skolan. Allt hade inte ordnat sig än, men jag hade min kompis. Det var som en revolution som inte hänt än. Jag hittade aktiviteter. Nu var allt i gång. Jag var nöjd med skolan, mina aktiviteter, min hälsa, träning, kompisrelationer, bra familjehem. Jag kände mig verkligen lycklig. Jag kände att jag hamnat i ett bra land, här trivs jag. Jag kunde inte önska något mer. Jag hade allt. Jag tror att min situation här var vad alla ensamkommande önskade sig.

Jag flyttade till en träningslägenhet. Det var lite mer ansvar. Jag behövde köpa saker till lägenheten och laga mat själv. Men det var kul för jag kände mig fri. Jag kände mig självständig. Jag kunde laga vad jag ville, bjuda hem vem jag ville. Det var frihet.

När min familj kom fick jag två veckor på mig att lämna min träningslägenhet. Det blev kaos, jättekaos. Jag ville hitta bostad. Det var jättesvårt. Min familj fick UT några dagar innan jag fyllde 18. Då började den svåra situationen. Jag tillhörde Staffanstorp kommun men var placerad i Malmö. Min familj kom till Malmö, men ingen av kommunerna accepterade min familj. Staffanstorp sa att det var den kommun man stannar i första natten som är ansvarig. Men Malmö sa nej, det är Staffanstorp som ska ta hand om din familj. Min familj var mellan de två kommunerna i ungefär två veckor. Under tiden bodde vi på Park hotell i Arlov. Efter de veckorna sa hotellet att de inte tar ansvar längre, att vi får ringa någon annan. Då flyttade Malmö oss till Ystad.

I Ystad bodde vi vid ett sådant där sommarläger vid stranden, camping. Det låg några kilometer från Ystad station. Efter fyra nätter sa personalen: ”Malmö stad ringde och sa att det är sista natten de betalar för er”.

Vi överklagade och blev en del av Malmö kommun, de tog ansvar för oss. Så vi bodde i Ystad i tre månader. Jag åkte därifrån till skolan i Malmö och handlade mat i Malmö innan jag åkte tillbaka igen. Det tog en timme och 45 minuter att ta sig till skolan. Jag ringde och kämpade och sa att ”det här går inte, mina syskon behöver börja skolan också”. De mådde inte bra. Det var vinter och väldigt kallt, så de var hemma hela tiden. Det var svårt att ta dom till Malmö och jag visste inte var man kunde gå i Ystad. Soc ringde och sa att vi hade 15 dagar på oss att hitta eget boende. Vi visste inte vad vi skulle göra. Allt var stressigt, det var nära att jag blev galen för allt var jättesvårt. Jag har många småsyskon. Om det bara var jag hade jag kunnat sova hos en kompis men när det handlar om en familj blir det jättesvårt. Jag letade på blocket och olika sidor. Jag letade hela tiden, på lektionen, på rasten. Alla sa att vi var tvungna att ha fast jobb och det hade vi inte. Det var mitt första gymnasieår. Jag fick 2 F-varningar i skolan men bostad var viktigare än allt. Hur skulle jag kunna fokusera på skoluppgifter när vi kanske skulle bo på gatan om två veckor?

Det var bara tur att vi hittade något. Jag mailade en massa folk och när de såg mitt namn svarade de inte. Vi bor i en 4:a. Jag har ett jättelit rum, det får bara plats en säng. Mamma, pappa och lillasyster sover ihop. Sen delar de andra fyra rum.

Vi kan inte tala med vår socialsekreterare, det är bara hon som får prata. När jag försöker prata så bryter hon bara. Jag mår jättedåligt varje gång jag pratar med henne. Jag blir stressad och känner mig som en människa utan värde. Det fungerar inte alls. Hon lägger bara på telefonen i örat. Jag har klagat, men det är inget skäl för att få byta handläggare enligt socialtjänsten. Hon har sagt att det måste vara ett tekniskt fel men det har hänt flera gånger. Min kontaktperson är en snäll människa. Hennes uppdrag är slut men hon fortsätter hjälpa mig när hon kan. Hon var den enda person som jag kände mig trygg att prata med om allt. Jag kan inte prata om det med mina vänner för de har sina egna problem. De flesta har avslag och en är papperslös.

Det finns alltid en massa papper som jag måste kolla. Det är pappas SFI och mammas SFI, mina syskons läxor, kvitton och post som jag måste gå igenom med fakturor.

Läxor är ok, jag vill att min familj ska lära sig. Men med andra saker behöver de hjälp. Fylla i blanketter är svårt. Jag använder den där försäkringsappen där man måste fylla i dagarna som man är sjuk och anledningen och den är verkligen svår.

Jag vill inte riskera att min mamma betalar vissa saker, det blir fel. En räkning som blir fel kan förstöra allt. Det har varit flera gånger då det inte funkat. En gång hade jag fyllt i pappas blanketter och bad honom att bara lämna dem. Och han lämnade i fel brevlåda tror jag så sedan blev det kaos.

Jag är alltid orolig tills vi får ett förstahandskontrakt och tills mamma och pappa hittar ett jobb. Till den dagen måste jag vara orolig.

Jag valde samhällsprogrammet för att jag ville plugga vidare på universitetet. Jag gick ett år extra på språkinstruktionen för att kunna välja samhällsprogrammet. Nu ångrar jag mig, jag borde ha valt en praktisk linje, då är det enklare att få jobb direkt efter studenten.”

Masoud: kom 2015 Familj: kom 2018/19

1
Familjehem
Eslöv

6
Träningslägenhet
Svalöv, 2,5 mån

2
Familjehem
Sjöbo

7
Park Hotell
Arlöv, 2 veckor

3
Familjehem
Malmö

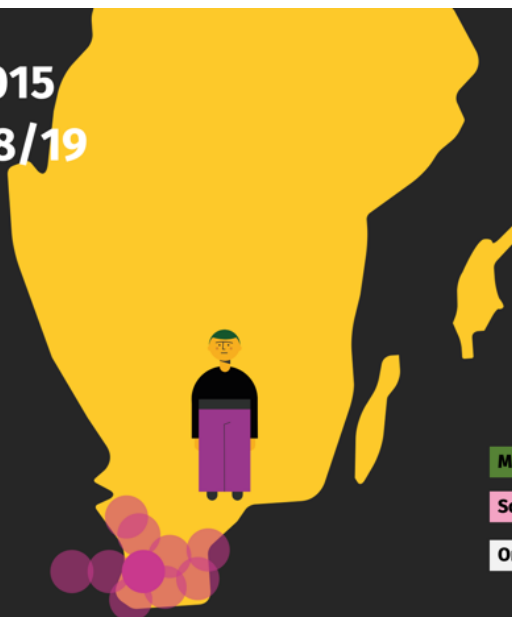
8
Camping
Ystad, 3 mån

4
Familjehem
Malmö, 2 år

9
Radhus
Oxie, 3 mån

5
Familjehem
Svalöv

10
Inneboende
Lgh, Oxie

Migrationsverket

Socialtjänsten

Ordnat själv

Pappa Gholam

Gholam tog sig till Sverige från Afghanistan 2016. Först placerades han på ett av Migrationsverkets asylboenden där han bodde i två år. Familjen beviljades återförening och kom till Sverige 2018. De bodde först allihop i en enrummare på en förläggning, men både förläggningsspersonal och familjen själva ansåg att det var för trångt för hela familjen. Att hitta en större bostad var dock svårt och vid ett flertal tillfällen fick familjen hjälp av socialjouren som ordnade en rad tillfälliga sovplatser från natt till natt.

Till slut placerades familjen på en förläggning utanför Hässleholm. Då Hässleholm inte ville ta emot barnen i skolan blev de tvungna att pendla till och från Malmö vilket tog totalt sex timmar om dagen. På dagarna läser han och hans fru SFI, annars går mesta tiden åt att ta hand om familjen. Alla barn går i skolan nära bostaden. I Afghanistan jobbade han som polis.

Gholam berättar:

”Min familj kom till Sverige 2018. Först bodde vi alla i mitt rum på ”campet”, men sen sa soc att det var för litet.

Soc sa till oss att åka till centralen, vi väntade där i några timmar. Detta var på vintern så barnen frös. Klockan 21 kom ett sms med en adress. Vi var tvungna att vara ute klockan åtta på morgonen igen.

Soc är snälla men de kan inte hjälpa. De säger att vi måste hitta själva. De såg att jag hade mycket stress, de sa till mig att gå till läkaren.

När vi bodde i Finja tog det tre timmar för barnen att åka till skolan och tre timmar hem. De var jättetrötta när vi kom hem. Skolan gjorde en anmälan till soc när barnen kom för sent.

Hur skulle jag hitta bostad? Jag gick på stan i Rosengård, jag frågade alla som jag hörde talade dari om de visste någonstans där vi kunde bo. Till slut hittade vi detta. Här får vi bo till mars i år. Sen vet jag inte.

Vi träffar inte så mycket vänner, vi har inte tid. Att ta hand om sex barn är ett heltidsjobb. Först ska man se till så att alla vaknar på morgonen, sen lagar jag frukost. Det tar sin tid när ena barnet vill äta en sak och det andra barnet vill äta något annat. Men det är viktigt att de äter ordentligt. Rosengård är jättebra. Det är nära till skolan för barnen, de spelar fotboll här, det finns bra affärer och vi har nära till SFI. Vi har allt vi behöver här. Men snart måste vi flytta.

Vi köper en möbel, ett bord, en säng, en matta varje månad. Jag vet inte vad jag ska göra med våra möbler när vi ska flytta. Då får jag börja om igen. Min lilla dotter frågade mig varför jag köper nytt bord, det ska ju ändå slängas när vi flyttar.

Varje dag, varje natt tänker jag vad vi ska göra i mars när vi måste flytta härifrån.”

Gholam: kom 2016

Familj: kom 2018

1
Malmö
"camp", 2 år

5
Malmö
4:a andrahand, 1 år

4
Finja, Häsleholm
3 mån

2
Akutboende, 1 natt
Kl 21-8

3
Akutboende, 1 natt
Kl 21-8

Migrationsverket

Socialtjänsten

Ordnat själv

Mamma Leila

Leila kom till Sverige 2008 tillsammans med sin man och fyra barn. De sökte asyl och blev placerade på ett boende i Norrland där de blev kvar i nästan fem år. De fick avslag på sin ansökan och såg inget annat val än att gå under jorden. Familjen tog sig till Malmö där de fick kontakt med en ideell förening som hjälpte dem att ordna ett första boende. Därefter följde ett tiotal flyttar mellan olika svartkontrakt. De sökte asyl igen och på grund av en förvärrad situation i hemlandet fick de uppehållstillstånd. De beviljades boende genom socialtjänsten. Sedan drygt ett år tillbaka har de fått sitt första förstahandskontrakt.

Leila berättar:

”Vi bodde fyra och ett halvt år i Norrland. Det var en jättesvår tid. Vi fick avslag och min man fick gömma sig för att inte hamna på förvar. Jag och min familj försöker stänga alla dörrar och inte minnas hur det var där.

Vi har haft 14 boenden sen vi kom till Malmö. De första åren flyttade vi mellan svartkontrakt, vi var papperslösa. Jag var rädd hela tiden.

Efter några år i Malmö blev det inbördeskrig i vårt hemland. Vi fick PUT. Jag fick ångest när vi fick besked om PUT, jag kunde inte tro på det. Jag var orolig för att de skulle ångra sig. ”Ni borde vara glada” sa Migrationsverket. Ord är ibland bara ord, men ibland landar orden som en bomb inuti en.

Varje gång posten kommer fryser jag till. Jag hinner tänka ”Vad är det som kommer nu?”

Ett tag bodde vi i en källare som vi fick av Malmö stad. Det var kallt, alla blev sjuka. Jag frågade om vi kunde få en TV, barnen hade inget att göra. ”Nej, det här är bara ett tillfälligt boende” sa de.

En gång hade vi ett hemlöshetsboende genom Malmö stad. Min son började komma hem sent från skolan så jag frågade honom varför. Då förklarade han att han tar bussen till slutstation och går tillbaka för att slippa visa sina klasskompisar vart han egentligen bor.

Vi var och tittade på sängar till mina barn. Jag föreslog våningssängar. ”Nej mamma!” sa mina barn, de vägrade. Det påminde dom om när vi bodde i Norrland.

Även om socialen inte kan hjälpa mig kan de behandla mig med respekt. Jag är inte bara hemlös, jag är en människa också. Jag tror aldrig att jag kan bli den människa jag var innan. Men det viktiga är att mina barn har det bra.”

I Sverige sen 2008

1 Stockholm	8 Malmö	13 Malmö
2 Norrländ	9 Malmö	14 Malmö
3 Malmö	10 Malmö	
4 Malmö	11 Malmö	
5 Malmö	12 Malmö	
6 Malmö	13 Malmö	
7 Malmö	14 Malmö	

Migrationsverket

Socialtjänsten

Ordnat själv